

Opinnäytetyö (AMK)

Kirjasto- ja tietopalveluala

2017

Liisa Siivo

TURUN PÄÄKIRJASTON ENGLANNINKIELISEN DEKKARIKOKOELMAN ARVIOINTI

Liisa Siivo

TURUN PÄÄKIRJASTON ENGLANNINKIELISEN DEKKARIKOKOELMAN ARVIOINTI

Tässä opinnäytteessä selvitetään kokoelman hallinnallisia perusteita ja tehdään haastattelututkimusta. Työn tavoitteena on arvioida Turun pääkirjaston dekkarikokoelmaa englanninkieliseltä osalta. Opinnäytteessä on asiantuntijahaastatteluja sekä Turun pääkirjaston että Espoon kaupunginkirjaston aineistohankinnasta vastaavia henkilöitä, sekä asiakkaiden mielipiteitä kyseisestä kokoelmasta. Työssä on huomioitu Turun kirjaston tilastot vuosilta 2012-2016. Lisäksi työhön liittyy lista englanninkielisiä dekkarikirjoja, jotka ovat arvostettuja teoksia ja joita on etsitty Turun pääkirjaston kokoelmasta, kattavuuden testaamiseksi.

Kirjaston työntekijöiden haastatteluista ilmeni, että Turun ja Espoon kirjastojen välillä on pieniä eroja aineistohankinnassa mutta myös paljon samankaltaisuuksia. Molemmissa kirjastoissa otetaan asiakkaiden toiveet huomioon ja hankintoja tehdään jatkuvasti. Turun pääkirjaston asiakkaat olivat tyytyväisiä kokoelmaan, mutta riippuvaisia uusien kirjojen mainonnasta. Tutkitulla aikavälillä tilastoissa näkyi hyvää kehitystä Turun kirjaston laina- ja aineistomäärissä. Turun englanninkielisestä kokoelmasta löytyi neljännes etsityistä teoksista, jotka olivat julkaistu aikavälillä 2006 – 2015.

ASIASANAT:

Kirjastokokoelmat, kaunokirjallisuus, jännityskirjallisuus, asiantuntijat, haastattelututkimus, Turku.

BACHELOR'S THESIS | ABSTRACT

TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Library and Information Services

2017 | 40

Liisa Siivo

THE EVALUATION OF THE CRIME FICTION COLLECTION IN TURKU MAIN LIBRARY

This thesis examines the theory of the collection management and conducts an interview study. The aim of the thesis is to evaluate the collection of the English crime fiction collection in the Turku Main Library. The thesis contains expert interviews from the people in charge of acquisition of materials from both in the Turku Main Library and in the City Library of Espoo. There was also a survey made to scout the opinions of the customers about the English crime fiction collection in Turku Main Library, and the statistics from 2012-2016 have been taken into account. In addition, the work involves a list of published books in English containing valued works and searched for in the Turku main library to test the coverage of the collection.

Interviews with the employees of the library showed that there are minor differences between the Turku and Espoo libraries in the acquisition of materials but also many similarities. Both libraries take customers' wishes into account and there is an ongoing acquisition progress throughout the year. The Turku Main Library's customers were happy with the collection, but relied on the advertising of new books. During the examined period, the statistics showed positive development in the amount of loans and in the volume of the Turku Library collection. Of the listed books published in the period 2006 - 2015, a one quarter was found in the English-language crime fiction collection of Turku Main Library.

KEYWORDS:

Library collections, fiction, suspense fiction, specialists, interview study, Turku.

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	6
2 KOKOELMATYÖN TEORIAA	7
2.1 Kokoelmatyön merkitys	7
2.2 Kokoelman arviointitapoja	10
3 TUTKIMUSMENETELMÄT	12
4 TIEDONHANKINTA	16
4.1 Turun pääkirjaston käyttäjät	17
4.2 Turun pääkirjasto	17
4.3 Suomen Dekkariseura ry.	18
4.4 Espoon kaupunginkirjasto	19
5 KOKOELMAN ARVIOINTI	21
5.1 Kirjastotilastot	21
5.2 Asiakkaiden vastausten huomiointi	24
5.3 Kirjalistat	25
6 YHTEENVETO	28
LÄHTEET	31

LIITTEET

- Liite 1. Turun kirjastojen tilastot
- Liite 2. Asiakashaastattelut
- Liite 3. Kirjalista
- Liite 4. Kysymykset Suomen dekkariseuralle

TAULUKOT

Taulukko 1. Turun pääkirjaston aikuisten englanninkielinen kaunokirjallisuus.	21
Taulukko 2. Turun pääkirjaston aikuisten suomenkielinen kaunokirjallisuus.	22
Taulukko 3. Turun kokoelmat.	23
Taulukko 4. Turun tunnusluvut.	24
Taulukko 7. Esimerkki kirjalistasta.	26

1 JOHDANTO

Tässä opinnäytteessä on tavoitteena Turun pääkirjaston englanninkielisen dekkarikirjallisuuden arviointi. Apuna käytän asiantuntijahaastatteluja, kirjallista, tilastoja ja asiakkaiden mielipiteitä. Kokoelman arviointi on yksi tärkeä osa kirjastojen toimintaa, ja tässä työssä lähestyn itselleni tuntematonta kokoelmaa ulkopuolisen silmin. Asiantuntijahaastattelujen avulla saan kirjaston työntekijöiltä näkökulmaa kirjaston sisäiseen toimintaan, ja asiakkaita haastatteleamalla kuulen mielipiteitä, jotka muuten saattaisivat jäädä sanomatta. Tilastoja katsomalla näen kokonaiskuvan Turun pääkirjaston toiminnasta. Tällä opinnäytetyöllä ei ole toimeksiantoa Turun kirjaston kanssa, vaan lähestyin heitä itse aiheen kanssa.

Englannin kieltä käytetään jatkuvasti maailmanlaajuisesti, joten englanninkielistä materiaalia pitää olla myös kirjastoissa tarjolla. Suomessa on paljon englanninkielisen osuutta ja ihmiset ovat yhä enemmän tekemisissä ulkomaalaisten ihmisten ja uutisten kanssa, kiitos koulutuksen, sosiaalisen median ja maahanmuuton. Opinnäytettä varten tietyn kielen dekkarikokoelma on sopivan rajattu alue tutkittavaksi, ja itseäni kiinnostavat dekkarikirjallisuuden teokset.

Jännityskirjallisuuteen liittyy monenlaisia termejä. Rikosromaani, salapoliisiromaani, dekkari. Rikosromaanissa selvitetään rikoksia ja syyllisiä, ja tarinan keskuksessa on yleensä juuri syyllisen löytäminen ja tapahtumien kulun selvittäminen. Salapoliisi- tai poliisiromaanissa tarinan keskiössä on poliisi tai salapoliisi, jonka toimia tarina seuraa. (Tieteen termipankki 2017.) Toisaalta dekkari on myös salapoliisiromaani, jossa on selkeä tarina ja kirjailijasta riippumatta yhteneviä osia. Nykypäivänä dekkareiksi lasketaan myös teoksia, joiden tarinassa on perinteisistä poikkeavia osia, sillä ”perinteinen dekkari” mielletään helposti jännityskirjallisuuden aikaan, jolloin mm. Agatha Christie kirjoitti kirjoja. (Korsumäki 2010.)

Kirjastot ovat olemassa asiakkaita varten, ja tämän takia niiden hallussa pitää olla juuri niiden asiakkaita kiinnostava kokoelma ja tarkoituksenmukaisia palveluita. Kokoelman arvioinnilla tähän yritetään päästä. Tämän työn tutkimuskysymyksenä on, onko Turun pääkirjaston kokoelmassa kattavasti englanninkielistä dekkareita ja miten asiakkaat kokevat kirjaston kokoelman.

2 KOKOELMATYÖN TEORIAA

2.1 Kokoelmatyön merkitys

Termi ”kokoelman kehitys” korvasi termin ”valikoima” 1960-luvulla Yhdysvalloissa. Kokoelman kehittämisellä haluttiin korostaa kokoelmaan kohdistuvan ajatusprosessin tärkeyttä, kun otettiin huomioon kirjaston käyttäjien tarpeet ja kirjastolaitoksen asettamat tavoitteet. Kokoelman kehittäminen miellettiin kattamaan monia eri siihen asti erillisinä pidettyjä kirjaston töitä, kuten aineiston valitseminen, aineiston valikointikäytäntöjen määrittäminen, kokoelman käytön tarkkailu, budjetin hallinta, käyttäjien tarpeiden tunnistaminen ja mahdollisten käyttäjien huomiointi. (Johnson 2009, 1)

1980-luvulla ehdotettiin määritelmää kokoelman hallinta sateenvarjotermiksi, jonka alle kokoelman kehittäminenkin tulisi. Tässä mallissa kokoelman hallinta sisältää kokoelman kehittämisen, kokoelman hallinnan käytäntöjen ja velvollisuuksien järjestämisen, sekä laajan kattauksen erilaisia päätöksiä poistoista, varastoinnista, säilytyksestä ja tilausten peruuttamisista. Termeinä kokoelman hallinta ja kokoelman kehittäminen kulkevat usein käsi kädessä tai toimivat toistensa synonyymeinä. (Johnson 2009, 1)

Pohjoiscarolinalainen tutkimus totesi, että usein kirjastolaiset eivät ymmärrä kirjaston käyttäjien tarpeita. E-kirjoilla tehty tutkimus tieteellisissä kirjastoissa osoitti, että kirjastolaisten valitsemasta e-aineistosta murto-osa oli sellaista, mitä opiskelijat todella käyttivät. Kun käyttäjät saivat itse valita e-aineistoa laajasta kokoelmasta, aineiston käyttö nidettä kohti oli paljon runsaampaa kuin kirjastolaisten valmiiksi valitsemasta kokoelmasta. Opiskelijoiden käyttämät teokset olivat sellaisia, jotka kirjastolaiset mielellään ottaisivat kokoelmaansa. (Sutton 2003.)

Maailma muuttuu jatkuvasti, joten tulevaisuutta ja ihmisten käyttäytymistä tulevaisuuden tilanteissa on mahdotonta tietää etukäteen. Tulevaisuutta voi ennustaa, mutta miten ja kuinka pitkää ajanjaksoa koitetaan miettiä, vaikuttaa siihen, miten todennäköisesti ennuste pitää paikkaansa. (Hiltunen 2012.) Kirjastojen tulee siis jatkuvasti reagoida yhteiskunnan toimintaan ja kehittyä itse sen mukana.

Vuoden 2017 alusta voimaan tulleessa kirjastolaissa on säädetty, että yleisen kirjaston tulee ylläpitää monipuolista ja uudistuvaa kokoelmaa (Kirjastolaki 29.12.2016/1492, 6§). Laki myös määrittelee, että yleisten kirjastojen tulee edistää keskinäistä yhteistoimintaa

toiminnan tasapuolisuuden tukemiseksi. Samassa pykälässä vaaditaan myös, että kirjastojen kehittämistehtävää tulee hoitaa yhteistyössä yleisten kirjastojen ja muiden kirjastojen kanssa. (Kirjastolaki 29.12.2016/1492, 7§) Kahdeksas pykälä on nimeltään alueellinen kehittämistehtävä, ja sen tarkoitus on tukea toimialueen yleisten kirjastojen keskinäistä ja sisäistä yhteistoimintaa. Alueellista kehittämistehtävää hoitavan kirjaston tulee toimia yhteistyössä myös muiden kehittämistehtäviä hoitavien kirjastojen kanssa, olivat ne yleisiä tai eivät. (Kirjastolaki 29.12.2016/1492, 8§) Lain pykälät 7§ ja 8§ tulevat voimaan vuoden 2018 alusta.

Kirjastonhoitajat saattavat nähdä kirjaston kokoelman tarkasti määriteltynä, jossa kaikelle on oma paikkansa. Asiakkaat saattavat sen sijaan lähteä ihan toisesta näkökulmasta, jossa teokset liittyvät toisiinsa erilaisin asiayhteyksillä. Kirjaston tehtävänä onkin mahdollistaa tiedon löytyminen, etsittiin sitä sitten tarkasti asiasanoilla tai vaihtoehtoisten ideoiden avulla. Käsitteiden, ideoiden, tekijöiden ja julkaisumuotojen väliset yhteydet eli linkit tulisi ottaa huomioon kirjaston järjestelmässä ja aukaista niin, että tiedonhaku onnistuu erilaisista lähtökohdista. (Wilén 2007, 23.)

Tällaisen tarjontapuolen huomioiminen on vain yksi tarkasteltava osa-alue kokoelmatutkimuksessa. Toinen, paremmin huomioitu osa-alue on tarvepuolella, jossa tutkitaan käyttäjien tarpeita, kokoelman käyttötapoja ja kysyntää. Näitä näkökulmia on kuitenkin haastava tutkia perusteellisesti, sillä harvemmin kirjastossa käyviä asiakkaita ei välttämättä saa haastateltua heidän tarpeistaan, ja kirjaston sisällä tapahtuva tiedonkeruu ei näy lainausluvuissa. Samoin lainatut teokset eivät välttämättä palvele oikein asiakkaan tiedonhakutarpeita. (Wilén 2007, 24.)

Kirjaston kokoelmiin liittyy useita lainalaisuuksia. Yksi tunnetuimmista on 80/20 -laki, joka tarkoittaa sitä, että tilastoidusta kokoelman käytöstä 80% kohdistuu kokoelmassa 20% aineistosta. Kokoelman optimaalista kokoa on vaikea määritellä määrällisesti. Marginaalisten tuottojen laki sanoo, että yksittäisen kokoelman kysyntään voidaan vastata kohdullisilla kustannuksilla 90%:sesti, mutta siitä suurempaan kysynnän tyydyttämiseen vaaditaan enemmän resursseja kuin mitä siitä hyödyttäisiin. Jotta kaikki mahdolliset asiakkaiden tarpeet tulisi palvelluksi, tarvittaisiin paljon rahaa ja tilaa säilyttää aineisto pitkä aika, jopa vuosikymmeniä. Kirjaston kokoelmien ja palveluiden arvioimisella koitetaan päästä juuri sen kirjaston tarkoituksiin sopivan kokoiseen ja laadukkaaseen kokoelmaan, jotta se palvelee asiakkaita tyydyttävästi. (Wilén 2007, 25.)

Kirjallisuuden kaanonilla tarkoitetaan niitä teoksia, mitkä lasketaan kuuluvan parhaaseen ja arvostettuun kirjallisuuteen. Kulttuurilliset ja historialliset erot eri paikkakuntien ja maiden välillä muokkaavat käsitystä siitä, mikä kuuluu tai ei kuulu tähän kaanoniin. Tästä johtuen kokoelman arviointi on helposti vallitsevan kaanonin vaikutuksen alainen, jos se tehdään käytön perusteella, tai jos siihen käytetään asiantuntijoiden kirjastoja. Kaanoniin voi ottaa kantaa kirjaston kokoelmien kehittämissä, jossa tulee vastata kysymyksiin esimerkiksi siitä, kenelle kirjaston kokoelmat ovat, ja onko tarpeen ottaa senhetkisen kaanonin ulkopuolelta aineistoa. (Wilén 2007, 66-67.)

E-aineistojen yleistyminen tuo lisää haasteita kirjastoille. Kirjan arvo fyysisenä esineenä on muuttunut vuosien varrella ja uudet aineistomuodot ovat löytäneet paikkansa kuluttajien käytössä. Kirjastoille tämä merkitsee paineita asiakkailta, poliittisesti ja kirjastojen sisältä. Markkinavoimat muokkaavat asiakkaiden käytöstä, joten kirjastot reagoivat tähän ottamalla e-aineistoja kokoelmiinsa. Uusi aineistomuoto tarkoittaa, että kirjastojen pitää oppia käsittelemään mm. e-kirjoja ja digitaalisia äänitteitä samalla kun ne tekevät pidemmän aikavälin suunnitelmia digitaalisempaa tulevaisuutta varten. Näin kirjastoilla on samaan aikaan painettuja ja digitaalisia aineistoja, joilla molemmilla on omat käyttötapansa, vaikka ne ovat samassa kokoelmassa. E-aineistot ovat kalliita, eikä kaikilla asiakkailla ole tarvittavia laitteita päästäkseen käsiksi niihin. Kirjastojen tuleekin pitää mielessä, miten elektronisten aineistojen arvo suhteutetaan painettujen aineistojen arvoihin, ja kuinka paljon resursseja niihin käytetään. (Wilén 2007, 43-44.)

Jokaisella kirjastolla tulisi olla kokoelmien kehittämissä, eli yhdessä sovittu menetelmä hankkia, poistaa ja säilyttää aineistoa. Tämä politiikka tulee olla kaikkien organisaatioissa toimivien tiedossa, ja hyvä kehittämissä näkyy myös ulospäin asiakkaille ja sidosryhmille. Kirjastosta riippuen kehittämissä voidaan liittää erilaisia osia ja se voidaan rakentaa hyvin yksityiskohtaiseksi. Kaikki kirjastoon hankittava aineisto pitää noudattaa politiikan määrittelemiä ohjeita, ja vastata siinä mainittuihin tarpeisiin. Aineiston poistot pitää myös tapahtua kehittämissä mukaisesti. Ajantasainen ja perusteellinen kehittämissä varmistaa, että yhteistyö kirjaston sisällä ja muiden kirjastojen välillä sujuu, kun kaikilla on tiedossa ohjeet. Lisäksi kokoelman tarkoitus ja tavoiteltavien arvojen määrittely kehittämissä on suotavaa. (Wilén 2007, 89-90.)

Kehittämissä ja muita vastaavia dokumentteja on tarpeellista pitää ajantasaisina, sillä kirjaston tulee jatkuvasti arvioida itseään ja vastata yhteisönsä tarpeita. Poliittikkaa tehdessä tulisi tietää kirjaston sen hetkisestä tilanteesta, ja laatia se saatavilla olevan tiedon mukaan siitä, mihin kirjasto on menossa. Kehittäminen on jatkuva työ, johon liittyy

paljon arviointia, ennakointia ja menneestä oppimista. Tästä johtuen kehittämisspolitiikka saattaa olla myös ongelma, jos se laaditaan vääränlaiseksi tulevaisuutta varten. Kehittämistavoitteista voi muodostua jäykkä kehikko kirjaston ympärille, mutta liian löysä määrittely myös haittaa kirjaston tasapainoista kehittymistä. Kehittämisspolitiikkaa tulisikin jatkuvasti heijastaa muuttuvan yhteiskunnan tarpeisiin ja kirjaston tavoitteisiin, jotta kirjasto pärjää osana ihmisten elämää. Niin hyödyllinen kuin yhtenäinen kehittämisdokumentti onkin, on muistettava että se on ohjenuora jota pitää jatkuvasti uudistaa, ei perustuslaki. (Wilén 2007, 94-95.)

2.2 Kokoelman arviointitapoja

Opetus- ja kulttuuriministeriön Yleisten kirjastojen laatusuosituksessa (2010) on määritetty, että kirjastossa tarvitaan arviointia, jotta palvelut pysyvät ajantasalla ja tulevaisuuden muutoksia voidaan ennakoida. Suomen lainsäädäntö velvoittaa kirjastojen jatkuvaan arviointiin, jotta niiden palveluita ja toimintaa voidaan edistää. (Opetus- ja kulttuuriministeriö, 2010, 11.) Kirjaston kokoelma on vain yksi kirjaston palveluista.

Kirjaston kokoelman tulisi olla monipuolinen niin materiaaleiltaan kuin kieliltään ja aihealueiltaan. Kunnan asukkaiden tarpeiden huomioonottaminen on erityisasemassa, ja kirjastojen tulisikin muodostaa oma kokoelmapolitiikkansa, joka palvelee juuri sen kirjaston palvelualueita. (Opetus- ja kulttuuriministeriö, 2010, 50.)

Wilén (2007, 103-104) tarjoaa seuraavanlaisen laajan määritelmän kokoelmien arvioinnille. Se on yksi kontekstuaalisen arvioinnin muoto, jossa hankitaan tarpeeksi tietoa, jolla määritellään kirjaston kokoelman laatu ja arvo kokoelman kehittämiseen, hallintaan, siihen liittyvään päätöksentekoon ja henkilökunnan koulutukseen.

Poll ja Boekhorst (2007) ovat sanoneet, että vaikka kirjastolaiset osaavat laskea kokoelmien määrän ja kulutukset, se ei silti takaa sitä, että kokoelma olisi käytännöllinen asiakkaille. Se, mitä kirjastoon panostetaan materiaaleissa, työvoimassa, tilassa ja määrärahoissa, ei suoraan johda kirjaston käytön tehokkuuteen. Kirjastosta voidaan katsoa lainausten ja käyntien määrää, mutta on vaikeampi sanoa, ovatko asiakkaat saaneet kirjastokäynnistään irti sen, mitä he ovat halunneet. (Poll & Boekhorst 2007, 31)

Se, mitä kirjasto voi kokoelmillaan antaa asiakkaille, on tietoa, lukutaitoa, akateemista menestystä tai sitä, että osaa ottaa erilaiset ihmiset huomioon, kun heitä tapaa kirjas-

tossa. Nopeina vaikutuksina voidaan mainita tiedonhaussa kehittyminen ja ongelmanratkaisutaidot, kun taas pidemmällä tähtäimellä kirjaston käytöstä voi hyötyä esimerkiksi asenteiden ja motivaation muutoksella, valistuneisuudella ja korkeammalla informaation lukutaidolla. Asiakkaissa ilmentyvää kirjaston vaikutusta on monimutkaista lähteä tutki- maan, koska vaikutukset koostuvat monista osasista, joita saattaa olla vaikea yhdistää juuri kirjastoon. Joitakin menetelmiä on kuitenkin sekä laadullisissa että kvalitatiivisissa menetelmissä. (Poll & Boekhorst 2007, 32.)

Laadullisista metodeista sopivimpia asiakkaiden kokemusten määrittelyyn ovat erilaiset kyselyt ja haastattelut, keskusteluryhmät ja itsearviointit asiakkaiden saamista hyö- dyistä. Näillä tavoilla asiakkailta voi kysyä heidän saamistaan suorista tai epäsuorista hyödyistä kirjaston käytöstä. Täytyy kuitenkin muistaa, että haastatteluilla ja kyselyillä on subjektiivinen pohja, sillä vastaukset ovat ihmisten mielipiteitä ja kokemuksia. Parhaiden tulosten saamiseksi vastauksia tulisikin verrata tilastoihin tai määrällisistä tutkimuksista saatuihin tuloksiin. (Poll & Boekhorst 2007, 32-33.)

Määrällisiä tutkimustapoja käytetään, kun tarkoituksena on saada selkeää tietoa asiak- kaissa tapahtuneista muutoksista. Tällaisia tietoja voidaan kerätä seuraamalla asiakkai- den osaamista, heidän käyttämiään lähteitä tai testaamalla heidän taitojaan ennen kuin he käyvät läpi kirjastonkäyttökoulutuksen ja uudestaan sen jälkeen. Esimerkiksi hakusa- nojen käyttö paljastaa kirjaston työntekijöille, miten asiakkaat etsivät tietoa ja missä he onnistuvat tai epäonnistuvat. Kun testejä tehdään tarpeeksi usein ja suurella joukolla, voidaan saada tietoa miten nopeasti käyttäjien taidot kehittyvät. (Poll & Boekhorst 2007, 33-34.) Tästä voidaan tehdä johtopäätöksiä, kuten onko tieto liian hankala löytää ohjel- mistosta vai onko tarvetta kouluttaa ihmisiä enemmän.

Suomen Standardisoimisliitto SFS ry on julkaissut vuonna 2016 uuden ISO-standardin kirjastojen vaikuttavuuden arvioimisesta. Siinä määritellään termistö, jolla arvontia teh- dään, ja esitellään esimerkkejä monenlaisista menetelmistä, joita sovelletaan kirjaston arviointiin. Tämän standardin avulla voidaan suunnitella kirjastojen sisäistä laadunhallin- taa ja strategioita, sekä helpottaa pidemmällä aikavälillä kirjaston vaikuttavuuden analy- sointia. Standardi tarjoaa tukea kirjastoja koskeviin poliittisiin päätöksiin ja kirjastojen ar- vostukselle eri elämänosa-alueille. Standardi on kansainvälinen, joten standardia käyt- tävien kirjastojen välillä voidaan tehdä vertailua niiden arvossa ja vaikuttavuudessa. (Suomen Standardisoimisliitto SFS ry 2016.)

3 TUTKIMUSMENETELMÄT

Kvalitatiivisia tutkimuksen tyyppejä ovat muun muassa diskurssianalyysi, tapaustutkimus, etnografia, elämäkertatutkimus ja fenomenografia. Eri tieteenaloilla on omat tapansa lähestyä tutkimuksen tekemistä. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 152) Aineistosta voidaan laskea, kuinka monta kertaa yksittäiset tapahtumat toistuvat, tai aineisto luokitellaan asteikkoihin, joista vertaillaan vastausten sijoittumista. Kolmas mahdollinen tapa on teemoittelu, jossa vastaukset kerätään tulkiten yksinkertaisiin väitteisiin joista poimitaan toistuvia ajatuksia. Aineistosta voi myös etsiä yhteyksiä eli vastauksia, jotka ovat sidoksissa toisiinsa ja joko toistuvat tapauksesta toiseen tai poikkeavat selkeästi tapauksien kesken. Viides analysointitapa on pidemmän aikavälin tarkastelu, kun haastatteluja on tehty useamman kerran samojen haastateltavien kanssa ja vastauksista etsitään mahdollista muutosta tai pysyvyyttä. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 172-179.)

Valitsin tähän työhön strukturoidun haastattelututkimuksen. Haastattelututkimus on laadullisen tutkimuksen menetelmä, jossa kerätään tietoa ihmisiltä tai organisaatioilta, ja niihin liittyviä käytäntöjä ja ilmiöitä (Henttonen, 2008). Kirjaston käyttäjien mielipiteet kirjaston kokoelmasta tuovat arvokasta tietoa strukturoidun haastattelun kautta kirjaston kokoelman ylläpitäjille, ja asiantuntijahaastattelu osaltaan avaa kirjastojen kokoelman tasoa. Strukturoitu haastattelu tarkoittaa, että ennen haastattelun alkua haastattelija on tehnyt valmiiksi kysymykset ja keskittyy saamaan tietoa tietyistä haluamista asioista (Anttila, 2007).

Asiakkailta keräsin kysymykset lomakehaastattelun muodossa. Lomakehaastattelulle on tyypillistä ennalta suunnitellut kysymykset ja esittämisjärjestys. Tämä menetelmä sopii hyvin rajatun ja suhteellisen pienen tutkimusongelman parissa. (Vilka 2005, 101.) Lomakehaastattelu ei ole ongelmaton, sillä siinä saattaa tulla vastaan kysymysten huono asettelu ja jos haastateltava vastaa siten, minkälaisia vastauksia hän ajattelee tutkijan haluavan kuulla. Parhaat vastaukset saadaan, kun vältetään kysymyksiä jotka alkavat -ko ja -kö päätteisillä sanoilla, tai joihin voi vastata kyllä tai ei. Parempia kysymyssanoja ovat esimerkiksi mitä, miten ja miksi. (Vilka 2005, 105.)

Haastattelu on joustava tutkimusmenetelmä, joka sopii moniin lähtökohtiin ja tarkoituksiin. Ennen haastattelun tekemistä pitää kuitenkin osata rajata oma tutkimusaiheensa ja perehtyä aineistoon, niin että tutkija osaa ottaa haastatteluun vain tutkimukseen liittyviä

kysymyksiä. Empiirisen tutkimuksen osana haastattelu on vain yksi vaihe koko tutkimuksesta. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 14.)

Asiantuntijan ja maallikon erona on asiantuntijan tieto ja mahdollinen taito tietystä aiheesta. Tämän tiedon tai taidon asiantuntija on saanut esimerkiksi opintojensa tai ammattinsa kautta. Asiantuntijuus on ansaittu ominaisuus, ei periytyvä tai vakituinen piirre. (Alastalo ym. 2017, 215.) Haastattelussa tärkeä osa on itse haastateltavat ihmiset. Miten kohderyhmä valitaan riippuu siitä, mikä on tutkimuksen kohde. Haastateltavilla tulisi olla omakohtaisia kokemuksia ja haastattelijasta riippumattomia mielipiteitä tutkimuskohteesta. (Vilkka 2005, 114.)

Asiantuntijoiden voi olla vaikea hahmottaa, miksi he tekevät asioita tietyllä tavalla tai ajattelevat asioista juuri niin kuin he tekevät. He ovat kuitenkin ihmisiä ja rutiineiksi muodostuneet asiat voivat helposti jäädä mainitsematta tai selittämättä auki kunnolla haastattelussa. Tämän vuoksi haastattelijalla voikin pyytää asiantuntijaansa näyttämään, missä tai miten hän tekee työtään. (Alastalo ym. 2017, 218.)

Haastattelutapojen yhteydessä mainitaan kolme esimerkkiä siitä, miten asiantuntija-haastattelua voi käyttää tiedon keräämisessä. Kun halutaan tutustua tutkijalle uuteen aiheeseen tai jos aihe on vain vähän tutkittu, voi hän käyttää kartoittavaa asiantuntija-haastattelua eli eksploratiivista haastattelua. Toinen mahdollisuus on kokonaisvaltaisempi asiantuntijan haastattelu tietystä aiheesta, systematisoiva haastattelu. Jos tarkoituksena on selvittää perinteisen tiedon lisäksi piilevää tietoa, haastattelijalla voi käyttää kolmatta tapaa, teoriaa luovaa haastattelua ymmärtääkseen haastateltavan toimintaa ja ajatuksia paremmin. Mitä tahansa tapaa haastattelijalla sitten käyttääkin, on hyvä muistaa, että tieto ei ole mustavalkoista. Asiantuntijan haastattelussa antama tieto ei aina ole täysin objektiivista ja täydellistä. (Alastalo ym. 2017, 219.) Jos halutaan käyttää avoimia kysymyksiä, tulisi välttää vastausten ohjailua, ja antaa haastateltavan vastata kuvailevasti, esimerkiksi kielikuvien ja kertomuksien avulla. Tällaiset kysymykset sopivat hyvin fenomenologiseen haastatteluun. (Vilkka 2005, 114.)

Haastattelutilanne muuttuu jatkuvasti kysymysten edetessä, tutkijan ja haastateltavan tottuessa toisiinsa. Kyseessä on vuorovaikutustilanne, jossa tutkija koittaa saada mahdollisimman paljon irti haastateltavasta. Haastateltava saattaa olla hyvinkin kiinnostunut tutkimuksesta tai jopa yrittää vaikuttaa siihen, mihin suuntaan tutkimus menee haastat-

telun jälkeen. Erilaiset viestinnän välineet kuten tauot, keskeytykset ja sanavalinnat vaikuttavat siihen, miten haastattelijan ja haastateltavan mielipiteet toisistaan muuttuvat. (Alastalo ym. 2017, 225)

Haastattelua valmisteltaessa tulee muistaa etiikka. Kerätty haastatteluaineisto voi olla haastattelun kohteelle hyvinkin henkilökohtaista ja analyysitulosten julkaisemiseen tulee olla haastateltavien lupa. Onkin hyvä haastattelun alussa kertoa, miksi haastattelu tehdään ja mihin kerättyä tietoa käytetään. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 20.)

Haastattelu menetelmänä sisältää sekä hyviä että huonoja puolia. Etuna on esimerkiksi se, että haastattelussa voidaan syventää ja selventää vastauksia tuoreeltaan. Haastateltavia on myös helpompi suostutella ja vastauksia saadaan monitahoisemmin kuin vain kirjallisella kyselylomakkeella. Haastattelu on myös sopiva työkalu, kun vastausten suuntaa ei osata etukäteen ennustaa. Tutkijan tulee kuitenkin ottaa huomioon kustannukset, joita syntyy kun haastattelijä lähtee haastattelijoiden luokse, esimerkiksi matkakulujen ja aineiston tallennusvälineiden hankinnan muodossa. Lisäkysymysten tekeminen toisaalta pidentää haastattelua ja haastattelijan olisi hyvä olla myös saanut koulutusta rooliinsa. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 35)

Haastattelututkimuksen purkaminen ja analysointi vie paljon aikaa. Tekniikoita on monenlaisia, ja tietokoneiden yleistyminen on vain lisännyt tapoja ja käytänteitä. Riippuen siitä, minkälaista haastattelua on käytetty, myös analysointitavan valinta vaihtelee. Halutaanko aineistoa käydä läpi kvalitatiivisesti vai kvantitatiivisesti vaihtelee paljon tutkijasta toiseen. Kvantitatiivista analyysia käytettäessä aineistosta voidaan kerätä muuttujia, joiden avulla voidaan arvioida vastauksista saadaan helpommin toisiinsa verrattavia taulukoita. Muuttujia ja luokitteluja kannattaa tehdä tarkasti, sillä samankaltaisia vastausluokkia voi myöhemmin yhdistää, mutta ei erottaa toisistaan. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 180.)

Vilka (2005) nostaa esille aineiston tulee puhtaaksikirjoittamisen eli litteroinnin haastattelun purkutoimenpiteenä. Litteroinnilla tarkoitetaan haastatteluaineiston muuttamista tekstiksi, jota voidaan tulkita ja verrata muuhun aineistoon. Myös kuvien ja taulukoiden käyttäminen on mahdollista. Osittainen litterointi vie vähemmän aikaa kuin pikkutarkka koko haastattelun läpikäyminen, mutta esimerkiksi diskurssianalyyssissä tarkempi puhtaaksikirjoitus on erittäin tärkeä osa tutkimusta. Koko tutkimus on sitä luotettavampi, mitä tarkemmin puhtaaksikirjoitus vastaa haastateltavia. (Vilka 2005, 115-116.)

Joissain tutkimuksissa aineistoa kerätessä saattaa tulla vastaan kyllästymispiste, eli kerätty tutkimusaineisto rupeaa toistamaan itseään. Lisätutkimuksen tekeminen muuttuu merkityksettömäksi, kun uutta tietoa ei enää saada. Esimerkiksi yleisön mielipiteiden tiedustelussa saattaa käydä nopeastikin niin, että haastateltavien vastaukset ovat hyvin samanlaisia. (Vilkkä 2005, 127-128.)

Haastattelua voi harjoitella etukäteen, ja tallennusvälineiden käyttö kannattaa opetella ennen haastattelutilannetta. Rento haastattelija helpottaa haastattelun kulkua, kun haastattelun kohde kokee, että tilanne sujuu hyvin ja suunnitellusti. Jos haastattelu on sovittu ennalta, haastattelija voi varmistaa uudelleen haastattelun alussa, että tiedonkeruulle on haastateltavan suostumus. Eräs haastattelua helpottava keino on muodostaa kysymyksistä kokonaisuus, joka etenee mielekkäästi. (Vilkkä 2005, 112-113.)

4 TIEDONHANKINTA

Asiantuntijan ja maallikon erona on asiantuntijan tieto ja mahdollinen taito tietystä aiheesta. Tämän tiedon tai taidon asiantuntija on saanut esimerkiksi opintojensa tai ammattinsa kautta. Asiantuntijuus on ansaittu ominaisuus, ei periytyvä tai vakituinen piirre. Tutkimusta tehdessä onkin hyvä määritellä, mistä aiheesta tutkija haluaa hakea tietoa, ja täten löytää oikeanlaisia asiantuntijoita haastateltavaksi. (Alastalo ym. 2017, 215.)

Asiantuntijuutta voi lähestyä monelta suunnalta. Tutkijan kannattaa määritellä miten hän on asiantuntijansa valinnut, riippuen siitä, mikä on hänen tutkimusaiheensa. Haastateltaviksi saattaa tulla valituksi henkilöitä, joilla ei ole varsinaista asiantuntija-titteliä, mutta ovat haastattelun kannalta asiantuntijoita, koska he ovat saaneet erikoistunutta tietoa esimerkiksi tehtäviensä kautta. (Alastalo ym. 2017, 216.)

Asiantuntijoiden voi olla vaikea hahmottaa, miksi he tekevät asioita tietyllä tavalla tai ajattelevat asioista juuri niin kuin he tekevät. He ovat kuitenkin ihmisiä, ja rutiineiksi muodostuneet asiat voivat helposti jäädä mainitsematta tai selittämättä auki kunnolla haastattelussa. Tämän vuoksi haastattelija voikin pyytää asiantuntijaansa näyttämään missä tai miten hän tekee työtään. (Alastalo ym. 2017, 218.)

Keräsin tähän työhön mielipiteitä ja kertomuksia Turun pääkirjaston työntekijöiltä, koska tein heidän kokoelmastaan arviota, mutta haastattelin myös Espoon kaupunginkirjaston työntekijöitä, ja käytin heidän vastauksiaan vertailukohteena Turun kirjastosta saamiini tietoihin. Asiantuntijahaastatteluiden lisäksi lähestyin kirjaston käyttäjiä.

Tein asiantuntijahaastattelut sekä sähköpostilla, kasvotusten että etäyhteydellä Discord-sovelluksen välityksellä. Espoon kirjaston työntekijöitä lähestyin sähköpostilla, mutta sain tehdä yhden haastattelun suullisesti puhelinhaastatteluna. Turun pääkirjaston työntekijöitä haastattelin paikan päällä, sovittuani haastattelun etukäteen sähköpostitse. Haastattelussa kysyin etukäteen suunnittelemani kysymykset ja kirjoitin vastaukset muistiin. Asiantuntijahaastattelujen sopiminen ja suorittaminen oli selvästi helpompi tehtävä kuin asiakkaiden saaminen haastateltaviksi.

4.1 Turun pääkirjaston käyttäjät

Kirjaston käyttäjiä haastattelin Turun pääkirjastossa lähestymällä heitä kirjaston tiloissa ja pyytämällä heitä osallistumaan haastatteluun. Pidin mukana paperista kysymyslomaketta, josta luin kysymykset ja johon kirjoitin vastaukset. Kysymykset olivat pääasiassa avoimia. Asiakashaastattelujen saaminen oli hankalaa, sillä keräsin vastauksia kirjaston asiakkailta paikan päällä, silloin kun kirjaston tiloihin sattui saapumaan haastatteluun sopiva henkilö, jolle haastattelemine sopi. Lähestyin useampaa asiakasta kuin sain haastateltavia, puolet ihmisistä joita pyysin haastateltaviksi, kieltäytyi vastaamasta. Kävin Turun kirjastossa useampana päivänä, viidestä kuuteen tuntiin kerrallaan odottamassa mahdollisia haastateltavia.

Kysyin kirjaston asiakkailta, lukevatko he muutakin kuin dekkarikirjallisuutta ja kuinka uutuudet ja vanhemmat teokset kiinnostavat. Tiedustelin myös mielipiteitä Turun pääkirjaston kokoelmasta, pyytämällä heitä listaamaan hyviä tai huonoja asioita kokoelmasta. Vastaajissa on mukana molempia sukupuolia, ja ikähaitari on teini-ikäisestä eläkeläiseen, joten olen tyytyväinen saamiini kontakteihin.

4.2 Turun pääkirjasto

Turun pääkirjastossa muun muassa englanninkielistä hankintaa tekevät Ritva Hapuli ja Jan Helenius. Heiltä sain arvokasta tietoa kirjaston toiminnasta, kun kävin haastatteluissa heitä 1.2.2016. Turun pääkirjasto kilpailuttaa hankintatietonsa vuodeksi kerrallaan. Suomen Tilaaajapalvelu Oy, eli entinen BTJ Finland, on yksi suurimmista aineistonhankintapalveluista. Kahden viikon välein ilmestyvä Kirjo-digilehti on eräs hankinnassa tärkeimmistä käytettävistä hankintaluetteloista. Haastattelua tehtäessä uusimmassa Kirjo-lehdessä oli 28 englanninkielistä teosta tarjolla, joista työntekijät pääsivät valitsemaan hankintoja.

Kun kirjastossa suunnitellaan vieraskielisten teosten hankintoja, käyvät työntekijät läpi monia kanavia. He tarkastavat palkintoja voittaneet teokset, sekä sanomalehtien kuten Guardian, Time ja London Books kokoamat omat listat teoksista. Asiakkailta tulleet hankintaehdotukset ja KirKus Reviews -nettisivuston arvioinnit otetaan myös huomioon hankintoja tehdessä. (Hapuli, R. ja Helenius, J. Haastattelut 1.2.2016.)

Turun pääkirjastossa käytössä olevat genret on luokiteltu seuraavanlaisesti: romanssit, fiktio, rikoskirjallisuus, sarjakuvat, runot ja spefi. Spefissä on edellä lueteltuihin muihin tyyllilajeihin sopimatonta, vaikeammin lajiteltavaa kirjallisuutta. (Hapuli, R. ja Helenius, J. Haastattelut 1.2.2016.) Englanninkielisessä kokoelmassa on näitä kaikkia genrejä, joskin tarkastelen tässä työssä lähemmin vain rikoskirjallisuutta.

Kirjoja myös poistetaan tasaisesti. Puhkiluettujen kirjojen kanssa on harkittava, poistetaanko vai korvataanko kyseinen teos. Teoksen korvaaminen voi olla kallista, jolloin pitää miettiä onko teos tarpeellinen, esimerkiksi kirjasarjan keskeltä olisi hyvä olla teoksia kokoelmassa, vaikka huonommassakin kunnossa. (Hapuli, R. ja Helenius, J. Haastattelut 1.2.2016.)

Teoksia hankitaan yhteiskunnan tarpeiden mukaan, esimerkiksi maahanmuuttajien tarpeet otetaan huomioon. Hankintaa kuitenkin rajoittavat määrärahat ja tilanpuute. E-kirjat ovat käteviä kirjasarjojen suhteen koska ne eivät vie fyysisesti tilaa kirjastossa, mutta niitä on kuitenkin hankala saada kirjastoon eri lisenssien ja tiedostomuotojen takia. (Hapuli, R. ja Helenius, J. Haastattelut 1.2.2016.)

Englanninkielisen aineiston määrä on kasvanut vuosien mittaan, kiitos kansainvälistymisen, ulkomaalaisten opiskelijoiden, ja halun tasapainottaa ruotsinkielisen kokoelman määrää kirjastossa. Ennen vieraskieliset teokset olivat lähinnä luonnostaan englanninkielisiä, sitten tarjolle tuli käännöskirjallisuutta suomen kielestä englanniksi, mutta nykyään hankitaan myös muista kielistä englanniksi käännettyjä teoksia. (Hapuli, R. ja Helenius, J. Haastattelut 1.2.2016.)

4.3 Suomen Dekkariseura ry.

Suomen Dekkariseura on voittoa tavoittelematon seura, jossa käsitellään suomalaista rikoskirjallisuutta ja dekkarikulttuuria, ja se julkaisee omaa lehteään neljä kertaa vuodessa. Seura on perustettu vuonna 1984, ja sen teemalehti perustettiin vähän ennen seuran virallista perustamista. Dekkariseura järjestää tapahtumia jäsenilleen ja siihen kuuluu niin kirjallisuuden tekijöitä kuin lukijoitakin. Jäseniin lukeutuu sekä kirjailijoita että lukijoita ja jäseneksi pääsee kuka vain, tekemällä hakemuksen seuran sivuilla. (Suomen Dekkariseura ry, 2017.) Lähestyin seuraa sähköpostitse saadakseni asiantuntemusta dekkarikirjallisuuden tilasta Suomessa ja mielipiteitä siitä, mitä teoksia heidän mieles-

tään kirjastoissa pitäisi olla. Sain yhteyden seuran puheenjohtajaan Leena Korsumäkeen, jolle esitin kolme lyhyttä kysymystä (Liite 4), aloittaen pyytämällä lupaa käyttää hänen nimeään.

Korsumäen mukaan (Haastattelu 27.11.2017) englanninkielisen dekkarin asema Suomessa on erittäin vahva, ja kääntämättömät teokset saavat aikaan lisää englanninkielistä kulutusta. Yhä useammat kuitenkin lukevat englanniksi dekkareita. Korsumäki ei osaa tehdä selkeää listaa parhaista dekkarikirjoista, joita kirjastossa pitäisi olla, sillä uusia dekkareita julkaistaan niin valtavasti. Hän listaa kuitenkin kuusi klassikkokirjailijaa, ja kommentoi lopuksi, että kokoelman pitää muodostua suurimmaksi osaksi uudemmissa kirjoista kuin niistä, jotka hän mainitsi.

- John le Carré: Jokin teos, esim. *Tinker, tailor, soldier, spy*
- Raymond Chandler: *The long good-bye*
- Agatha Christie: *And then there were none*
- Arthur Conan Doyle: *Complete Sherlock Holmes* (Holmes-novellit ja -romaanit yhteislaitoksena)
- Patricia Highsmith: *Mikä tahansa Tom Ripley* -kirja
- Rex Stout: *Some buried Caesar*

4.4 Espoon kaupunginkirjasto

Haastattelin Espoon kirjastoista kirjastoneuvoja Mari Lankista etäyhteyden välityksellä 10.11.2017 ja kirjastopedagogi Sini Neuvosta sähköpostitse samana päivänä. He kuuluvat valitsijaryhmään, joka vastaa keskitetysti koko Espoon alueen kirjastohankinnoista. Aineiston hankinnassa käytetään paljon internetissä olevia lähteitä kirjojen kustantajista virallisiin arvostelusivustoihin, mutta myös erilliset blogit, joissa uutuuksista on kirjoitettu. Muutamia lähteitä ovat esimerkiksi Goodreads, FantasticFiction, Amazon ja Bookdepository. (Neuvonen, S. Haastattelut 10.11.2017.) Kirjauutuuksista he saavat listoja kerran kuussa, ja näistä tehdään kerran viikossa tilaukset toimittajille. Näiden tilausten pohjalta kirjastoihin tehdään uutuuslistoja asiakkaille, siten että niissä on kuukaudelta kerrallaan tilatut teokset. Englanninkielistä aineistoa tilataan niin kutsuttulla ”enkkuviikolla,” jolloin valitsijat keskittyvät vain englanninkielisten aineistojen uutuuksiin, sillä niitä on tarjolla

paljon ja asiakkaat kuluttavat paljon englanninkielistä aineistoa Espoon alueella. (Lankinen, M. Haastattelut 10.11.2017.)

Kirjastoihin hankitaan aineistoa, joka on uutta, suosittua, palkittua tai ollut puheenaiheena. Kirjailijan edellisten teosten lainamäärät käydään läpi, ja varauksessa olevien teosten jonoja pidetään silmällä, tarpeen mukaan suosituimmista kirjoista hankitaan lisäkappaleita. Asiakkaiden jättämät hankintatoiveet otetaan Espoon kirjastoissa huomioon tarkasti, ja niistä melkein kaikki toteutetaan. (Neuvonen, S. Haastattelut 10.11.2017). Jos asiakas jättää sähköpostiosoitteensa, tälle vastataan takaisin, ja tällaista palvelua asiakkaat ovat arvostaneet. Joistain toiveita jättäneistä asiakkaista muodostuu pitkäaikaisia asiakassuhteita, kun he palaavat uusien hankintaehdotusten kanssa kirjastoon. Näitä hankintoja tehdään listojen ulkopuoleltakin, mikäli ne sopivat kirjaston kokoelmaan hinnaltaan ja sisällöltään. (Lankinen, M. Haastattelut 10.11.2017.)

Kun aineistoa poistetaan, mietitään Espoossa kirjojen kuntoa, niiden ajankohtaisuutta ja kysyntää. Jos poistouhan alla on teos, joka kuuluu sarjaan, mietitään poistetaanko koko sarja vai voiko sen tilalle hankkia uuden. Joskus sarjoja tilataan e-kirjoina fyysisten teosten sijaan, kun ennakoidaan teoksille olevan niin paljon kysyntää, että fyysiset teokset kuluisivat nopeasti käyttökelvottomiksi. Espoon kirjastoissa ei ole kuitenkaan henkilökuntaa, joka korjaisi teoksia. Varsinkin pehmeäkantiset nidokset hapertuvat käytössä niin nopeasti, että niistä mielellään hankkiudutaan pian eroon. (Lankinen, M. Haastattelut 10.11.2017.)

Lankinen ja Neuvonen (Neuvonen, S. ja Lankinen, M. Haastattelut 10.11.2017) ovat molemmat ovat tyytyväisiä kirjastonsa kokoelmaan, sillä hankinnat suoritetaan keskitetysti, he voivat seurata muiden HelMet-kirjastojen toimintaa, ja hankinnoista on tullut positiivista palautetta asiakkailta.

5 KOKOELMAN ARVIOINTI

5.1 Kirjastotilastot

Otin yhteyttä Turun kirjaston henkilökuntaan, ja sain heiltä sekä englanninkielisen että suomenkielisen aikuisten kaunokirjallisuuden tilastoja vuosilta 2013 – 2016. Tilastoissa näkyy sekä koko kaunokirjallisuus että erikseen rikoskirjallisuudeksi luokitellut teokset (Taulukko 1). Lainauksen osalta näyttäisi, että englanninkielisten dekkarien kulutus olisi kasvanut tilastoiduilta vuosilta. Laajemmin englanninkielisen kaunokirjallisuuden lainaus on vaihdellut vuosien aikana, eikä selkeää kulkusuuntaa ole.

Taulukko 1. Turun pääkirjaston aikuisten englanninkielinen kaunokirjallisuus.

Vuosi	2013	2014	2015	2016
Lainaus				
84.5	45118	43638	44013	45866
Crime	((9291))*	11955	12296	12485
Hankinta				
84.5	722	825	801	718
Crime	210	208	244	197
Poistot				
84.5	684	954	637	743
Crime	179	262	189	257
Kokoelman koko 2017 lopussa				
		84.5	Crime	
nimekkeitä		6579	1667	
niteitä		6728	1691	

*Vuoden 2013 lainalukema dekkareiden kohdalla ((suluissa)) ei pidä paikkaansa, sillä siitä puuttuu osa alkuvuoden lainoista. Tämä johtuu järjestelmän sisällä tapahtuneista muutoksista, eikä todellista lukemaa ei ole mahdollista selvittää.

Englanninkielistä kaunokirjallisuutta ja dekkareita on hankittu vuosien varrella vaihtelevasti. Vuonna 2014 molempia kirjallisuuslajeja hankittiin eniten arviointivuosien aikana ja 2016 pienin määrä. Dekkarien hankintamäärä on vaihdellut prosentuaalisesti enemmän, kun verrataan vuosien 2014 ja 2016 hankintamääriä. Myös poistettuja niteitä oli eniten vuonna 2014 molemmissa kokoelmissa.

Suomenkielisen jännityskirjallisuuden osalta luvut ovat suurempia, mutta muutokset ovat olleet maltillisia. Suomenkielisten kokoelmien tilastojen kohdalla pitää pitää mielessä, että koska Turun kirjastoiden kokoelmat ovat kellovia, täsmällistä tilastointia on vielä vaikeampi tehdä kuin englanninkielisen kokoelman kohdalla. Kokoelmaan on hankittu vuosittain keskimäärin 1500 kirjaa, ja poistoja on tehtu vähän runsaammin (Taulukko 2). Eniten liikehdintää kokoelmassa tapahtui 2015, jolloin kirjoja hankittiin 1641 nidettä ja poistettiin 1812 nidettä. Myös suomenkielisen kaunokirjallisuuden osalta vuonna 2015 tällä tarkasteluvälillä poistettiin eniten niteitä.

Taulukko 2. Turun pääkirjaston aikuisten suomenkielinen kaunokirjallisuus.

Vuosi	2013	2014	2015	2016
Lainaus				
84.2	288 309	284 550	285 890	285 725
Jännitys	((76 566))*	101 036	102 173	101 292
Hankinta				
84.2	4 473	4 627	4 576	4 442
Jännitys	1 594	1 486	1 641	1 494
Poistot				
84.2	4 634	4 255	5 596	5 224
Jännitys	1 559	1 615	1 812	1 556
Kokoelman koko 2017 lopussa				
		84.5	Jännitys	
nimekkeitä		15 992	3 235	
niteitä		38 742	8 864	

*Vuoden 2013 lainalukema dekkareiden kohdalla ((suluissa)) ei pidä paikkaansa, samasta syystä kuin englanninkielisen kokoelman kanssa.

Katsoin Turun kirjaston tilastoja myös laajemmin kirjastot.fi sivustolta viiden vuoden ajalta, vuosilta 2012-2016. Taulukosta 3 näkyy, kuinka Turun kirjastoissa koko kokoelman materiaalmäärä on kasvanut vuosien varrella melkein neljällä tuhannella. Tähän lukuun sisältyy myös aineistolajeja, joita on poistettu tuntuvasti kirjaston kokoelmasta, kuten CD-levyt, videot ja aikuisten tietokirjat. Englanninkielinen kokoelma on laskettu tässä tilastossa yhteen muiden vieraiden kielten kanssa, ja se näkyy taulukoissa nimellä Muunkieliset kirjat. (Kirjastotilastot 2017.)

Taulukko 3. Turun kokoelmat. (Kirjastotilastot 2017.)

KOKOELMAT	Turku, 2012	Turku, 2013	Turku, 2014	Turku, 2015	Turku, 2016
Kokoelmat	881 836	882 453	881 519	885 109	885 571
Kokoelmat: Kirjat yhteensä	740 610	737 136	727 354	726 820	723 099
Kokoelmat: Suomenkieliset kirjat	597 794	593 521	582 454	580 782	575 892
Kokoelmat: Ruotsinkieliset kirjat	74 832	75 043	75 755	76 127	76 700
Kokoelmat: Muunkieliset kirjat	67 984	68 572	69 145	69 911	70 507
Kokoelmat: Kaunokirjat, aikuiset	230 004	225 947	221 125	219 146	215 091
Kokoelmat: Kaunokirjat, lapset	177 542	178 564	181 860	186 015	185 611
Kokoelmat: Tietokirjat, aikuiset	301 652	301 224	292 830	289 491	289 872
Kokoelmat: Tietokirjat, lapset	31 412	31 401	31 539	32 168	32 525
Kokoelmat: Nuotit ja partituurit	27 886	28 150	27 249	26 734	26 792
Kokoelmat: Musiikkiäänitteet	66 091	69 909	72 773	74 154	77 310
Kokoelmat: Muut äänitteet	15 568	11 724	12 566	12 854	12 993
Kokoelmat: Videot	416	366	287	242	218
Kokoelmat: CD-ROM -levyt	1 343	1 472	1 311	1 013	783
Kokoelmat: DVD ja Blu-ray -levyt	23 519	26 294	29 527	31 697	32 242
Kokoelmat: Muut aineistot	6 403	7 402	10 452	11 595	12 134

Kokonaislainaus Turun kirjastoissa on hieman kasvanut vuodesta 2012, viiden vuoden aikana määrä on kuitenkin hieman heitellyt suuntaan ja toiseen Turun kirjastoissa (Liite 1, Taulukko 4). Jo pelkästään painettujen kirjojen lainat ovat määrällisesti kasvaneet 200 000:lla, ja muun kuin suomen- tai ruotsinkielisten kirjojen lainamäärä on myös kasvanut rauhallisesti 17 000:lla viidessä vuodessa. (Kirjastotilastot 2017.)

Hankintoja tehtiin vuosina 2013 ja 2014 selvästi enemmän kuin muina vuosina tällä viiden vuoden aikavälillä (Liite 1, Taulukko 5). Silloin kaunokirjoja kaikilla kielillä, sekä DVD ja Bluray-levyjä hankittiin muita aineistoja enemmän toisista vuosista poiketen. Vuonna

2016 hankintoja oli aikavälin pienin määrä, ja ainoastaan ruotsinkielisten kirjojen hankintamäärä oli suurempi kuin aikaisempina vuosina. Muita aineistolajeja hankittiin systemaattisesti vähemmän. (Kirjastotilastot 2017.)

Taulukko 4. Turun tunnusluvut eli kokoelmat asukaslukua kohti. (Kirjastotilastot 2017.)

TUNNUSLUVUT

Kokoelmat	Turku, 2012	Turku, 2013	Turku, 2014	Turku, 2015	Turku, 2016
Kokoelmat / Asukasluku	4,94	4,90	4,84	4,81	4,76
Kokoelmat: Kirjat / Asukasluku	4,15	4,09	3,99	3,95	3,89
Kokoelmat: Musiikkiäänitteet / Asukasluku	0,37	0,39	0,40	0,40	0,42
Kokoelmat: Kuvatallenteet / Asukasluku	0,13	0,15	0,16	0,17	0,17
Poistot / Kokoelmat	6,18	6,83	7,47	5,92	5,99
Hankinnat	Turku, 2012	Turku, 2013	Turku, 2014	Turku, 2015	Turku, 2016
Hankinnat / (Asukasluku / 1000)	329,63	340,14	361,30	314,06	287,16
Hankinnat: Kirjat / (Asukasluku / 1000)	256,84	266,66	288,67	257,67	230,58
Hankinnat: Musiikkiäänitteet / (Asukasluku / 1000)	35,46	32,84	28,25	22,51	28,42
Hankinnat: Kuvatallenteet / (Asukasluku / 1000)	22	23,52	27,70	19,75	15,46
Hankinnat / Kokoelmat %	6,68	6,95	7,46	6,52	6,03
Hankinnat: Kirjat / Kokoelmat: Kirjat %	6,19	6,52	7,23	6,52	5,93
Hankinnat: Musiikkiäänitteet / Kokoelmat: Musiikkiäänitteet %	9,58	8,47	7,07	5,58	6,83
Hankinnat: Kuvatallenneet / Kokoelmat: Kuvatallenteet %	16,42	15,90	16,92	11,37	8,86
Hankinnat - Poistot	4 405	1 010	-52	5 291	332

Kun katsotaan Turun kirjastojen kokoelmaa suhteessa asiakaslukuun, on huomioitava, että alueen asukasluku on kasvanut tasaisesti noin kahdella tuhannella vuosittain (Liite 1, Taulukko 7). Kirjojen määrä kokoelmassa asukaslukuun nähden on hieman laskenut viiden vuoden aikana. Vuonna 2012 tämä luku oli 4,15 ja siitä se on laskenut tasaisesti vuoden 2016 lukuun eli 3,89 kirjaa per asukas. (Liite 1, Taulukko 6.) Kun katsotaan kirjahankintoja asukaslukuun verrattuna, nähdään kuinka asukkaita kohden luku nousi vuosina 2013 ja 2014, mutta tämän jälkeen kirjoja on hankittu vähemmän. (Kirjastotilastot 2017.)

5.2 Asiakkaiden vastausten huomiointi

Kävin Turun pääkirjastossa haastattelemassa asiakkaita, jotka lukevat englanninkielistä rikoskirjallisuutta. Olin kirjastossa englanninkielisellä osastolla jopa useamman tunnin ennen kuin paikalle saapui haastateltavaksi sopivia henkilöitä. Olin kirjastossa paikalla useampana päivänä viisi tai kuusi tuntia kerrallaan odottamassa. Tunnistin mahdolliset haastateltavat siitä, että he kävivät hakemassa kirjoja juuri englanninkielisen dekkarikoelman hyllyiltä. Esiteltyäni kuka olen ja miksi lähestyin heitä, kysyin heiltä viisi lyhyttä mutta antoisaa kysymystä. Ensimmäiseksi kysyin, saanko haastatella heitä, sain kolme

asiakasta haastateltavaksi. Toiseksi tiedustelin, lukevatko he muutakin kuin dekkareita. Kaikki vastanneet myönsivät lukevansa myös muuta, yksi mainitsi scifin. Seuraava kysymys koski heidän lukutottumuksiaan, sekoittuvatko heidän käytössään uutuudet ja klassiset dekkarit. Kaikki sanoivat lukevansa uusia kirjoja, vain yksi ei lue muuta kuin uutuuksia. Eräs vastaaja sanoi lukevansa yhden kirjailijan kaikki teokset kerrallaan, aloittaen vanhimmasta tuotannosta ja päätyvänsä uutuuksiin sitä kautta.

Haastattelun neljäs, eli kyselyn kolmas varsinainen kysymys käsitteli Turun pääkirjaston englanninkielistä kokoelmaa suoraan, eli kysyin mitä mieltä haastateltava oli kokoelmasta. Kaikkien mielipiteissä oli positiivisuutta. Ensimmäinen haastateltava sanoi ottavansa kirjoja mieluummin hyllystä suoraan kuin varaa teoksia ja pitää kokoelmaa ihan hyvänä. Toinen asiakas kommentoi, että hänen mielestään kirjaston tilaan suhteutettuna englanninkielistä kokoelmaa voisi olla enemmän tarjolla. Yksi vastaaja sanoi, että vaikka kaikki on hänen mielestään ihan hyvin, englanninkielistä voisi olla ”paremmin tarjolla”. Tällä ”paremmalla” hän tarkoitti runsaampaa tarjontaa.

Viimeisenä kysymyksenä pyysin haastateltavia listaamaan hyviä ja huonoja puolia konkreettisesti. Yksi vastaaja sanoi lyhyesti, että niteitä voisi olla enemmän suosituista kirjoista. Toinen vastaaja kommentoi Vaski-kirjastojen yhteistyön olevan hyödyllistä ja että hänelle pääkirjaston tarjonta riittää. Hän lukee mieluummin englanniksi kuin ruotsiksi, mutta välillä käyttää ruotsinkielistä osastoa, jos sieltä löytyy teoksia, mitä ei muilla kielillä ole. ”Kyl mä tykkään,” oli hänen kommenttinsa. Kolmas haastateltava ei ollut varma, miten paljon kirjastossa on uutuuksia tarjolla, mutta tiedostaa, että kirjastosta voi kuitenkin löytää kirjoja mitä ei kirjakaupoissa myydä.

5.3 Kirjalistat

Käydäkseni läpi Turun pääkirjaston kokoelmaa, valitsin englanninkielisen listauksen parhaista dekkarikirjoista 10 vuoden ajalta. Kyseinen lista on The Booklist Reader -sivustolla. Sen on laatinut Monica Bertz ja siinä on 101 kirjaa eri puolilta maailmaa. Lista julkaistiin 2015, joten sen aikaväli on 2006 – 2015. Vertasin tämän listan teoksia Turun kirjastosta löytyviin teoksiin. Katsoin myös muita, pienempiä listoja, mutta niissä oli useissa paljon päällekkäisyyksiä tai ne olivat suppeasti vain yhden maan tai alueen kirjailijoista.

Samalla kun etsin teoksia Turun pääkirjaston kokoelmasta, merkitsin muistiin, jos teos löytyy Vaski-kirjastojen kokoelmasta muilla kielillä tai muusta kuin pääkirjastosta (taulukko 7). Tästä listauksesta löytyi 26 teosta, jotka ovat Turun pääkirjastossa tarjolla englanniksi, eli neljäsosa listan nimikkeistä. 11 muuta teosta oli tarjolla muulla kuin englannin kielellä, ja 9 teosta oli tarjolla muissa Vaski-kirjastoissa mutta ei Turun pääkirjastossa. Mietin, johtuuko kirjojen vähäisyys julkaisuvuodesta, joten tarkistin, minä vuonna kukin kokoelmasta löytyvä teos on julkaistu. Mahdollisesti vanhimmat kirjat ovat jo poistuneet kokoelmasta, jolloin nämä 26 teosta olisi julkaistu lähempänä vuotta 2015.

Listan kirjoista, jotka löytyvät Turun pääkirjastosta, kaksi on julkaistu vuonna 2005 ja neljä kappaletta vuonna 2006, ja vuonna 2007 julkaistuja kirjoja oli kolme. Eli yhteensä 9 teosta jotka ovat ajallisesti listan vanhimmasta päästä. 9 teosta 26:sta on kolmasosa pääkirjaston tarjonnasta, eli hypoteesini löytyneiden kirjojen vähäisyydestä oli näillä näkymin väärin. Niitä teoksia, joita ei löytynyt kirjastosta on myös vuosilta 2014 ja 2015. Taulukossa 7 on listattu kirjoja teosten mukaan aakkosjärjestykseen, ja siihen on merkitty symbolein teosten löytyminen Turun pääkirjaston kokoelmasta. Hahmottamisen helpottamiseksi vihreällä taustalla olevat kirjat löytyvät Turun pääkirjaston englanninkielisestä dekkarikokoelmasta. Kirjalista löytyy kokonaisuudessaan liitteestä 3.

Taulukko 7. Esimerkki kirjalistasta.

Teoksen nimi	Kirjailija		Julkaisuvuosi
The Limehouse Text	Will Thomas	-	2006
Live by Night	Dennis Lehane	!!	2012
The Long Way Home	Louise Penny	-	2014
The Meaning of Night: A Confession	Michael Cox	!!	2006

Merkkien selitykset:

- teosta ei ole kokoelmassa

!! teos on kokoelmassa

Katsoin myös, löytyykö Suomen Dekkariseura ry:n puheenjohtajan mainitsemia klassikoita (Korsumäki, L. Haastattelu 27.11.2017.) Turun pääkirjastosta. Koska mainittuja kirjailijoita oli vain kuusi, käyn ne tässä kaikki läpi. Turun pääkirjaston kokoelmasta löytyi neljä teosta englanniksi. Nämä kyseiset neljä ovat Agatha Christien teos And then there were none, Raymond Chandlerin teos The long good-bye, John le Carrén teos Tinker, tailor, soldier, spy sekä Patricia Highsmithin The boy who followed Ripley. Loput kaksi Korsumäen listaamaa teosta ovat myös kokoelmassa, mutta juuri Turun pääkirjastosta

ei löydy Arthur Conan Doyle'n Complete Sherlock Holmes yhteislaitosta, ja Rex Stoutin teos *Some buried Caesar* löytyy muun kuin englanninkielisenä.

6 YHTEENVETO

Englanninkielistä kokoelmaa on ylläpidettävä jatkuvasti, ja siihen kannattaa panostaa, sillä se on nähtävästi yhä suuremmassa osassa suomalaista arkea. Espoo otti englannin kielen kolmanneksi viralliseksi kielekseen, ja yhä suurempi osa Suomen väestöstä osaa englantia tarpeeksi lukeakseen sitä. Se ei ole enää vain maahanmuuttajien ja erikoisuudenhaluisten mielenkiinto, vaan melkein pä valtaväestö kykenee tarttumaan englanninkieliseen kirjaan. Tekeekö se niin, on eri asia, mutta yleisten kirjastojen tulee jatkossakin tarjota siihen mahdollisuus.

Tilastojen perusteella Turun pääkirjastossa näyttää menevän hyvin, sillä aineistoa on kertynyt lisää kokoelmiin vuosien varrella. Kaiken kaikkiaan lainamäärät myös kasvoivat, mikä on mielenkiintoista, sillä kirjojen määrä asukasta kohti on pienentynyt vuosien aikana. Englanninkielisen jännityskirjallisuuden osalta lainaus on pysynyt hyvänä, kun niteitä on lähes 1700 ja lainamääriä kuitenkin reilu 12000 lainaa vuodessa. Se tekee keskimäärin noin seitsemän lainaa niteitä kohti, vaikka tämä tietysti vaihtelee suosituimpien ja vähemmän tunnettujen kirjojen kohdalla. Täytyy kuitenkin muistaa, että hyvältä näyttävät tilastot eivät ole laadun tae (Wilen 2007, 99).

Asiakkaiden kommentit kertoivat kuitenkin tyytyväisyydestä haastattellessani heitä. Haastatteluvastauksista tuli ilmi se, kuinka tärkeää on nostaa uusia kirjoja esille, niin että asiakkaat ovat tietoisia uutuuksista. Asiakkaat myös toivoivat enemmän englanninkielistä tarjontaa, ja että uutuuksista olisi enemmän niteitä kokoelmassa. Vaikka asiakkaat sanoivat, että heidän mielestään kirjaston kokoelma on hyvä, se on kunkin asiakkaan oma subjektiivinen lausunto, eikä ne itsessään riitä kuvaamaan kokoelman tilannetta.

Asiakashaastattelutilanteet olivat lyhyitä ja spontaaneja, eli sain käyttäjistä varsinaisen satunnaisotoksen koska he eivät tulleet kirjastoon juuri haastattelua varten vaan olivat luonnollisessa ympäristössä ja näin toivottavasti rehellisempiä. Tilanne ei myöskään tuntunut viralliselta, joka toisaaltaan helpottaa vastausten saamista. Epämääräisyyden välttämiseksi haastattelun esittely heti aluksi oli todella tärkeä, sillä satunnainen asiakas ei tiennyt etukäteen, että olin odottamassa heitä kirjastossa. Asiakkaiden vähyyks hyllyvälistä saattaa olla merkki siitä, että asiakkaat varaavat kirjansa internetistä ja hakevat ne suoraan lainaustiskiltä, kuten Lankinen sanoi haastattellessani häntä Espoon kaupungin kirjaston toiminnasta (Lankinen, M. haastattelut 10.11.2017).

Kirjaston työntekijöitä haastatellessani huomasin, miten eri tavoilla Turun pääkirjastossa ja Espoon kaupunginkirjastossa toimitaan, kun kirjoja hankitaan. Näiden kahden kirjaston välillä on myös paljon on samankaltaisuutta kuten kirjastojen verkostuneisuus lähikuntiansa kanssa ja asiakastoiveiden jatkuva huomioonottaminen. Suurimpina eroina olivat kuitenkin tilaustiheys ja se, mistä kirja-arvioiteja tarkasteltiin hankintojen yhteydessä. Turun kirjastoissa tilaukset lähtivät harvemmin kuin kerran viikossa, ja siellä käytetään tilauksien pohjalla paljon sanomalehtien netissä julkaistuja arvosteluja, virallisia sivustoja kuten KirKus Reviews ja Kirjo-digilehteä. Espoossa sen sijaan tilaukset lähtivät matkaan viikoittain, ja englanninkielisten teosten kohdalla he tekevät paljon hajaantuneemmin arvostelutietojen etsintää.

Etsittyäni kirjoja Turun pääkirjaston valikoimasta oli mukava havaita, kuinka sieltä löytyi sekä vanhempaa että uudempaa tuotantoa. Tämä kertoo kirjaston kokoelman kattavuudesta. En ollut varma, kuinka paljon noista 101 kirjasta kirjastosta löytyisi, mutta toivoin noin kolmasosan olevan valikoimassa. Neljäsosan löytyminen tuntui vähäiseltä tähän toivomukseen verrattuna, mutta ihan hyväksyttävä määrä. Kaikkien klassikoiden löytyminen sen sijaan oli positiivinen yllätys, vaikka kaksi mainituista kuudesta teoksesta eivät olleetkaan Turun pääkirjaston englanninkielisessä kategoriassa.

Käydessäni ensimmäistä kertaa Turun pääkirjastossa katsomassa englanninkielistä dekkarikokoelmaa, koin että kyseinen kokoelma on fyysisesti syrjässä, ja sinne voisikin opastaa ihmisiä paremmin opasteilla, ja esimerkiksi kirjaston sivuilla näkyvä pohjakartta, jossa näkyy eri osastojen sijainnit helpottaisi varmasti monia asiakkaita oikean kokoelman löytämisessä.

Tässä työssä on keskitytty paljon haastattelujen tekemiseen. Tein kuitenkin kolme asiantuntijahaastattelua kirjastojen toiminnasta, yhden seuran haastattelun ja kuusi asiakashaastattelutilannetta, joten ne ovat selvästi käytännöllisiä tiedonhankintatapoja. Kirjalistojen vertaaminen kirjaston kokoelmaan on erilainen arviointitapa, ja halusin sillä tasapainottaa haastatteluvaltaista työtä. Vertailemalla listaa ja kokoelmaa sain mielestäni mielenkiintoista tietoa kokoelman laajuudesta, vaikka se on vain yhdenlainen testi. Olisin toivonut enemmän haastateltavia, mutta painettujen kirjojen käyttäjiä on vaikea saada kiinni muuten kuin olemalla paikan päällä tai nostattamalla ison mainoskampanjan opinäytetyöstäni.

Jos Turun pääkirjastossa jatketaan niin kuin tähän asti on mennyt, uskon että asiakkaat ovat jatkossakin tyytyväisiä kokoelmaan. Olisi kuitenkin hyvä koittaa saada niteitä enemmän esille, koska haastattelemiani asiakkaita selvästi miellytti käydä hakemassa teoksia suoraan hyllystä. Haastatteluihini tuskin osui kävijöitä, jotka varaavat kirjat etukäteen ja hakevat ne suoraan lainaustiskiltä. Asiakkaiden kuunteleminen ja heidän tarpeisiinsa vastaaminen kannustaa heitä ottamaan lisää kantaa kokoelmaan suoraan. Espoosta tästä on selvää kokoemusta, sillä heidän asiakkaansa ovat ilahtuneita saamistaan sähköpostiviesteistä. Kun kaikkiin asiakaspalautteisiin reagoidaan ja 95% saapuneista asiakastoiveista saavat toiveensa läpi, on selvää että näissä kirjastoissa otetaan asiakkaat vakavasti.

Jatkuva asiakkaiden tarpeiden miettiminen hankinnassa on elintärkeä toiminto kirjastoille, varsinkin kun maailma muuttuu nähtävästi yhä enemmän palvelumalliin tiedon säilyttämisen sijaan. Englanninkieliselle aineistolle on kysyntää, ja sitä varmasti kannattaa olla tulevaisuudessa enemmänkin tarjolla. Painetun ja e-aineistojen yhdistäminen on yksi mahdollisuus tyydyttää asiakkaiden tarpeet, kunhan heille osataan viestiä eri aineistomuotojen käyttömahdollisuudesta. Uudenlaisia asiakkaiden osallistamistapoja kannattaa myös kokeilla, jos niille on resursseja kirjastossa. Sosiaalinen media on jo mahdollistanut sen, että ihmiset kokevat kirjaston olevan helpommin lähestyttävä, kun siihen saa yhteyden puhelimen ja sähköpostin lisäksi Facebook ja Instagram -palveluilla.

LÄHTEET

Alastalo, M.; Åkerman, M & Vaitinen, T. 2017. Asiantuntijahaastattelu. Teoksessa Hyvärinen, M.; Nikander, P. & Ruusuvoori, J. 2017. Tutkimushaastattelun käsikirja. Tampere: Vastapaino.

Anttila, Pirkko. 2007. Haastatteluun perustuvan tutkimuksen suorittaminen. Ylemmän AMK-tutkinnon metodifoorumi. Virtuaaliammattikorkeakoulu. Viitattu 7.2.2017. <http://www2.amk.fi/digma.fi/www.amk.fi/opintojak-sot/0709019/1193463890749/1193464131489/1194289380312/1194290540422.html>

Bertz, M. 2015. 101 Best Crime Novels of the Past Decade. The Booklist Reader, 6.5.2015. Viitattu 28.11.2017. <http://www.booklistreader.com/2015/05/06/mystery-fiction/the-101-best-crime-novels-of-the-past-decade/>

Hapuli, R. ja Helenius, J. Haastattelut 1.2.2016

Henttonen, Elina. 2008. Usein kysytyjä kysymyksiä laadullisesta tutkimuksesta. Viitattu 6.2.2017. <https://into.aalto.fi/download/attachments/3775231/Kysymyksiä+ja+vastauksia+laadullisesta+tutkimuksesta.pdf?version=1&modificationDate=1308561507000>

Hiltunen, Elina. 2012. Matkaopas tulevaisuuteen. Liettua: BALTO print. Viitattu 2017. <https://www.ellibslibrary.com/book/978-952-14-1742-9>

Hirsjärvi, S. Hurme, H. 2000. Tutkimushaastattelu - Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino. Viitattu 12.2.2017. <https://www.ellibslibrary-com.ezproxy.turkuamk.fi/book/9789524958868>

Johnson, P. 2009. Fundamentals of Collection Development and Management. Chicago: American Library Association. Viitattu 11.1.2017. <https://ebookcentral.proquest.com/lib/turkuamk-ebooks/detail.action?docID=474201>

Kirjastolaki 29.12.2016/1492. Helsingissä 16.11.2017. Saatavilla sähköisesti osoitteessa <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2016/20161492>

Kirjastotilastot 2017. Viitattu 24.11.2017. tilastot.kirjastot.fi <http://tilastot.kirjastot.fi/?orgs=375&years=2013%2C2014%2C2015%2C2016&stats=1%2C33%2C100%2C101%2C104%2C107%2C108%2C109%2C110%2C111%2C112%2C115%2C183#results>

Korsumäki, L. 2010. Dekkareista, rakkaudella. Ruumiinkulttuuri 2010. Viitattu 11.12.2017. <http://dekkariseura.fi/dekkareista-rakkaudella/>

Korsumäki, L. Haastattelu 27.11.2017

Neuvonen, S. Haastattelu 10.11.2017

Lankinen, M. Haastattelu 10.11.2017

Opetus- ja kulttuuriministeriö, 2010. Yleisten kirjastojen laatusuositus. Yliopistopaino, Helsinki. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2010:20. Viitattu 27.11.2017. <https://www.kirjastot.fi/neuvosto/neuvoston-lausunnot/ehdotus-yleisten-kirjastojen-laatusuosituksesi>

Poll, R. & Boekhorst, P. 2007. Measuring quality: performance measurement in libraries. IFLA Publications Series. 2. korjattu painos. München: K.G. Saur. Viitattu 27.11.2017 <http://www.ifla.org/publications/ifla-publications-series-127>

Suomen Dekkariseura ry, 2017. Suomen Dekkariseuran www-sivut. Viitattu 24.11.2017. <http://dekkariseura.fi/>

Suomen Standardisoimisliitto SFS ry 2016. Kirjaston vaikuttavuuden arviointiin nyt kansainvälisiä menetelmiä. Viitattu 1.12.2017. <https://sales.sfs.fi/fi/index/tuoteuutiset/sfs-iso16439kirjastojenvai-kuttavuudenarviointi.html.stx>

Sutton, L. 2003. Collaborating with Our Patrons: Letting the Users Select. ACRL 11th National Conference. Viitattu 16.1.2017. <http://www.ala.org/acrl/sites/ala.org.acrl/files/content/conferences/pdf/lsutton.PDF>

Tieteen termipankki 7.2.2017: Kirjallisuudentutkimus: rikosromaani. <http://www.tieteentermipankki.fi/wiki/Kirjallisuudentutkimus:rikosromaani>.

Tieteen termipankki 7.2.2017: Kirjallisuudentutkimus: salapoliisiromaani. <http://www.tieteentermipankki.fi/wiki/Kirjallisuudentutkimus:salapoliisiromaani>.

Wilén, R. & Kortelainen, T. 2007. Kirjastokokoelmien kehittämisen ja arvioinnin perusteet: teoria, menetelmät, käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.

Vilka, Hanna. 2005. Tutki ja kehitä. Tammi. Keuruu. Viitattu 18.2.2017.

Liite 1. Turun kirjastojen tilastot

Taulukko 1. Turun pääkirjaston englanninkielinen kauno.

Turun pääkirjaston aikuisten englanninkielinen kaunokirjallisuus						
		2013	2014	2015	2016	
Lainaus						
	84.5	45118	43638	44013	45866	
	Crime	((9291))	11955	12296	12485	
Hankinta						
	84.5	722	825	801	718	
	Crime	210	208	244	197	
Poistot						
	84.5	684	954	637	743	
	Crime	179	262	189	257	
Kokoelman koko 2017 lopussa						
		84.5	Crime			
nimekkeitä		6579	1667			
niteitä		6728	1691			
<p>Vuoden 2013 lainalukema dekkareiden kohdalla ((suluissa)) ei pidä paikkaansa, sillä siitä puuttuu osa alkuvuoden lainoista. Tämä johtuu järjestelmän sisällä tapahtuneista muutoksista, eikä todellista lukemaa ole mahdollista selvittää.</p>						

Taulukko 2. Turun pääkirjaston aikuisten suomenkielinen kaunokirjallisuus.

Turun pääkirjaston aikuisten suomenkielinen kaunokirjallisuus						
Vuosi		2013	2014	2015	2016	
Lainaus						
	84.2	288 309	284 550	285 890	285 725	
	Jännitys	((76 566))	101 036	102 173	101 292	
Hankinta						
	84.2	4 473	4 627	4 576	4 442	
	Jännitys	1 594	1 486	1 641	1 494	
Poistot						
	84.2	4 634	4 255	5 596	5 224	
	Jännitys	1 559	1 615	1 812	1 556	
Kokoelman koko 2017 lopussa						
		84.2	Jännitys			
nimekkeitä		15 992	3 235			
niteitä		38 742	8 864			
<p>Kokoelman koosta: Koska Turun kirjastoiden kokoelmat ovat kelluvia, täsmällistä tilastointia on vielä vaikeampi tehdä kuin englanninkielisen kokoelman kohdalla. Epätieteellinen ohjenuora voisi olla, että taulukossa näkyviin nidelukuihin voi lisätä +10 %, jotta luvut olisivat lähempänä totuutta. Luvuissa on (kuten englanninkielistenkin kohdalla) vain aktiivikokoelma, eli varastoa ei ole laskettu mukaan ollenkaan. Varastokokoelmassa on tuhansia nimekkeitä lisää, mutta tarkkojen lukujen saaminen asiasta on käytännössä aika lailla mahdotonta.</p>						

Taulukko 3. Turun kokoelmat. (tilastot.kirjastot.fi, 2017.)

KOKOELMAT	Turku, 2012	Turku, 2013	Turku, 2014	Turku, 2015	Turku, 2016
Kokoelmat	881 836	882 453	881 519	885 109	885 571
Kokoelmat: Kirjat yhteensä	740 610	737 136	727 354	726 820	723 099
Kokoelmat: Suomenkieliset kirjat	597 794	593 521	582 454	580 782	575 892
Kokoelmat: Ruotsinkieliset kirjat	74 832	75 043	75 755	76 127	76 700
Kokoelmat: Muunkieliset kirjat	67 984	68 572	69 145	69 911	70 507
Kokoelmat: Kaunokirjat, aikuiset	230 004	225 947	221 125	219 146	215 091
Kokoelmat: Kaunokirjat, lapset	177 542	178 564	181 860	186 015	185 611
Kokoelmat: Tietokirjat, aikuiset	301 652	301 224	292 830	289 491	289 872
Kokoelmat: Tietokirjat, lapset	31 412	31 401	31 539	32 168	32 525
Kokoelmat: Nuotit ja partituurit	27 886	28 150	27 249	26 734	26 792
Kokoelmat: Musiikkiaänitteet	66 091	69 909	72 773	74 154	77 310
Kokoelmat: Muut äänitteet	15 568	11 724	12 566	12 854	12 993
Kokoelmat: Videot	416	366	287	242	218
Kokoelmat: CD-ROM -levyt	1 343	1 472	1 311	1 013	783
Kokoelmat: DVD ja Blu-ray -levyt	23 519	26 294	29 527	31 697	32 242
Kokoelmat: Muut aineistot	6 403	7 402	10 452	11 595	12 134

Taulukko 4. Turun kirjastojen lainausmäärät. (tilastot.kirjastot.fi, 2017.)

LAINAUS	Turku, 2012	Turku, 2013	Turku, 2014	Turku, 2015	Turku, 2016
Kokonaislainaus	2 927 106	3 025 976	2 990 665	3 074 585	3 065 495
Lainaus yhteensä	2 926 950	3 025 811	2 990 491	3 074 243	3 065 195
Lainaus: Kirjat yhteensä	2 137 711	2 215 941	2 214 680	2 300 420	2 337 466
Lainaus: Suomenkieliset kirjat	1 836 744	1 896 506	1 893 869	1 968 895	2 000 196
Lainaus: Ruotsinkieliset kirjat	129 015	138 307	143 292	147 893	148 381
Lainaus: Muunkieliset kirjat	171 952	181 128	177 519	183 632	188 889
Lainaus: Kaunokirjat, aikuiset	661 437	664 185	651 936	653 437	656 922
Lainaus: Kaunokirjat, lapset	673 009	711 375	720 497	784 880	802 976
Lainaus: Tietokirjat, aikuiset	719 400	748 640	747 833	753 827	757 440
Lainaus: Tietokirjat, lapset	83 865	91 741	94 414	108 276	120 129
Lainaus: Nuotit ja partituurit	47 442	47 715	46 489	47 146	47 945
Lainaus: Musiikkiaänitteet	254 094	250 725	229 886	201 356	154 830
Lainaus: Muut äänitteet	87 232	87 591	60 073	65 116	63 522
Lainaus: Videot	381	349	330	193	472
Lainaus: CD-ROM -levyt	5 292	4 482	3 296	2 199	1 285
Lainaus: DVD ja Blu-ray -levyt	293 103	314 574	308 653	323 723	315 294
Lainaus: Muut aineistot	101 695	104 434	127 084	134 090	144 372
Saadut kaukolainat	156	165	174	342	300
Lähetetyt kaukolainat	5 958	6 734	6 465	6 936	4 382
Lainaus: Cellian äänikirjat CD-levyina	*	*	*	0	9

Taulukko 5. Turun kirjastojen hankinnat. (tilastot.kirjastot.fi, 2017.)

HANKINNAT	58 882	61 302	65 782	57 732	53 385
Hankinnat: Kirjat yhteensä	45 880	48 059	52 558	47 366	42 867
Hankinnat: Suomenkieliset kirjat	36 166	38 649	42 147	37 959	33 354
Hankinnat: Ruotsinkieliset kirjat	3 572	3 825	4 347	4 113	5 069
Hankinnat: Muunkieliset kirjat	6 142	5 585	6 064	5 294	4 444
Hankinnat: Kaunokirjat, aikuiset	14 762	14 539	14 692	13 528	12 667
Hankinnat: Kaunokirjat, lapset	14 163	14 292	19 368	17 121	14 991
Hankinnat: Tietokirjat, aikuiset	14 320	16 614	15 777	13 148	12 061
Hankinnat: Tietokirjat, lapset	2 635	2 614	2 721	3 569	3 148
Hankinnat: Nuotit ja partituurit	618	1 115	869	727	765
Hankinnat: Musiikkiäänitteet	6 334	5 919	5 144	4 138	5 283
Hankinnat: Muut äänitteet	1 553	1 105	1 285	833	814
Hankinnat: Videot	0	9	1	0	2
Hankinnat: CD-ROM -levyt	113	134	97	44	31
Hankinnat: DVD ja Blu-ray -levyt	3 929	4 229	5 043	3 630	2 873
Hankinnat: Muut aineistot	455	732	785	994	750

Taulukko 6. Turun tunnusluvut, eli kokoelmat per asukasluku. (tilastot.kirjastot.fi, 2017.)

TUNNUSLUVUT	Turku, 2012	Turku, 2013	Turku, 2014	Turku, 2015	Turku, 2016
Kokoelmat					
Kokoelmat / Asukasluku	4,94	4,90	4,84	4,81	4,76
Kokoelmat: Kirjat / Asukasluku	4,15	4,09	3,99	3,95	3,89
Kokoelmat: Musiikkiäänitteet / Asukasluku	0,37	0,39	0,40	0,40	0,42
Kokoelmat: Kuvatallenteet / Asukasluku	0,13	0,15	0,16	0,17	0,17
Poistot / Kokoelmat	6,18	6,83	7,47	5,92	5,99
Hankinnat					
Hankinnat / (Asukasluku / 1000)	329,63	340,14	361,30	314,06	287,16
Hankinnat: Kirjat / (Asukasluku / 1000)	256,84	266,66	288,67	257,67	230,58
Hankinnat: Musiikkiäänitteet / (Asukasluku / 1000)	35,46	32,84	28,25	22,51	28,42
Hankinnat: Kuvatallenteet / (Asukasluku / 1000)	22	23,52	27,70	19,75	15,46
Hankinnat / Kokoelmat %	6,68	6,95	7,46	6,52	6,03
Hankinnat: Kirjat / Kokoelmat: Kirjat %	6,19	6,52	7,23	6,52	5,93
Hankinnat: Musiikkiäänitteet / Kokoelmat: Musiikkiäänitteet %	9,58	8,47	7,07	5,58	6,83
Hankinnat: Kuvatallenteet / Kokoelmat: Kuvatallenteet %	16,42	15,90	16,92	11,37	8,86
Hankinnat - Poistot	4 405	1 010	-52	5 291	332

Taulukko 7. Turun asukasluku. (tilastot.kirjastot.fi, 2017.)

MUUT TILASTOT	Turku, 2012	Turku, 2013	Turku, 2014	Turku, 2015	Turku, 2016
Asukasluku	178 630	180 225	182 072	183 824	185 908

Liite 2. Asiakashaastattelut

Taulukko 8. Kirjaston asiakkaiden haastatteluvastaukset.

Kysymys	Asiakas 1	Asiakas 2	Asiakas 3
Luetko muutakin kuin dekkareita?	Joo, myös scifiä.	Juu, luen.	Jonkun verran.
Sekoittuvatko klassiset ja uudet dekkarit?	Välillä valitsen nimen, ja sen mukaan luen kaikki kirjat, ja lopulta sen kirjailijan uutuudet myös.	Uusia luen.	Molempia luen.
Mitä mieltä olet kirjaston englanninkielisestä kokoelmasta?	On ihan hyvä, otan kirjoja mieluummin hyllystä kuin vaaraan.	Vois olla isompi suhteessa kirjaston kokoon, ei kuitenkaan mitään valittavaa.	Tääl on aika hyvin. Englanninkielistä voisi olla paremminkin, mut mielestäni on ihan hyvin.
Mitä hyvää tai huonoa on tässä kokoelmassa?	Vaski tuo ulottuvuutta, kun pienistä kirjastoista voi löytää mitä on hakenut. Mulle se riittää, täällä on tarpeeksi kirjallisuutta. Ruotsiksi löytää välillä sellaisia mitä ei englanniksi ole, mutta luen mieluummin englanniksi. Kyl mä tykkään, tääl on kiitettävästi tarjolla, kirjailijat vaan kirjoittaa liian hitaasti.	Ehkä niteitä voisi olla useampi, kun on hyviä kirjoja.	En ole varma miten paljon täällä on uusia... Hyvää on se, et kirjastosta voi löytää sellaista, mitä ei kirjakaupoista löydä.

Liite 3. Kirjalista

Taulukko 9. Top 101 dekkarikirjalista ja löytyvyys Turun pääkirjaston kokoelmasta.

Teoksen nimi	Kirjailija		Julkaisuvuosi
The Ancient Rain	Domenic Stansberry	-	2008
The Andalucian Friend	Alexander Söderberg	*	2013
Angelmaker	Nick Harkaway	!!	2012
The Anniversary Man	R. J. Ellory	-	2010
Bangkok Haunts	John Burdett	-	2007
The Beautiful Mystery	Louise Penny	!!	2012
Black Fly Season	Giles Blunt	*	2005
Bleed for Me	Michael Robotham	!!	2012
Blood of Angels	Reed Arvin	-	2005
Blotto, Twinks, and the Dead Dowage Duchess	Simon Brett	/	2012
Broken Monsters	Lauren Beukes	/	2014
The Broken Shore	Peter Temple	-	2007
The Brutal Telling	Louise Penny	-	2009
Bury Your Dead	Louise Penny	-	2010
The Cairo Affair	Olen Steinhauer	-	2014
Cemetery Road	Gar Anthony Haywood	-	2010
City of Tiny Lights	Patrick Neate	!!	2006
Cold in Hand	John Harvey	!!	2014
The Collaborator of Bethlehem	Matt Beynon Rees	-	2007
Cripple Creek	James Sallis	-	2006
Crooked Letter, Crooked Letter	Tom Franklin	!!	2006
Dare Me	Megan Abbott	-	2012
The Dark Horse	Craig Johnson	-	2009
The Darkest Room	Johan Theorin	!!	2008
The Dawn Patrol	Don Winslow	-	2008
The Devil She Knows	Bill Loehfelm	-	2011
Darkness, Darkness	John Harvey	-	2014
Dead Game	Kirk Russell	-	2005
Death without Company	Craig Johnson	-	2006
Devil's Peak	Deon Meyer	*	2008
Down into Darkness	David Lawrence	-	2007
Echo Park	Michael Connelly	/	2006
Exit Music	Ian Rankin	*/	2008
False Mermaid	Erin Hart	-	2010
Field of Darkness	Cornelia Read	-	2006
The Foreign Correspondent	Alan Furst	-	2006
Free Fire	C. J. Box	-	2007
Ghostman	Roger Hobbs	!!	2013
The Girl on the Train	Paula Hawkins	!!	2015

(jatkuu)

Taulukko 9. (jatkuu)

The Girl Who Played with Fire	Stieg Larsson	!!	2009
The God of the Hive	Laurie R. King	-	2010
The Godfather of Kathmandu	John Burdett	-	2009
The Good Physician	Kent Harrington	-	2008
Gone Girl	Gillian Flynn	!!	2012
Gone Tomorrow	Lee Child	*	2009
Gone	Mo Hayder	*	2011
Heartsick	Chelsea Cain	*/	2007
Hush Hush	Laura Lippman	!!	2013
How the Light Gets In	Louise Penny	-	2013
In the Morning I'll Be Gone	Adrian McKinty	-	2014
Iron House	John Hart	-	2011
The Leopard	Jo Nesbø	!!	2011
Liars Anonymous	Louise Ure	-	2009
The Limehouse Text	Will Thomas	-	2006
Live by Night	Dennis Lehane	!!	2012
The Long Way Home	Louise Penny	-	2014
The Meaning of Night: A Confession	Michael Cox	!!	2006
Mine All Mine	Adam Davies	-	2008
Natchez Burning	Greg Iles	~	2014
The Nearest Exit	Olen Steinhauer	!!	2010
Night Film	Marisha Pessl	!!	2013
Nobody Walks	Mick Herron	-	2015
An Officer and a Spy	Robert R. Harris	!!	2014
The Orphan Choir	Sophie Hannah	-	2014
Out of Range	C. J. Box	-	2005
Painted Ladies	Robert B. Parker	-	2010
Perfidia	James Ellroy	!!	2014
Poison Flower	Thomas Perry	-	2012
The Prop	Pete Hautman	-	2006
The Rage	Gene Kerrigan	!!	2013
Red Means Run	Brad Smith	/	2012
The Redbreast	Jo Nesbø	!!	2007
A Rule against Murder	Louise Penny	-	2009
The Rules of Wolfe	James Carlos Blake	-	2013
The Sacred Cut	David Hewson	*	2005
The Second Objective	Mark Frost	-	2007
The Secret Place	Tana French	-	2014
Secret Speech	Tom Rob Smith	!!	2009
Shatter the Bones	Stuart MacBride	-	2012
Shovel Ready	Adam Sternbergh	-	2014
The Snowman	Jo Nesbø	-	2011

(jatkuu)

Taulukko 9. (jatkuu)

Spade & Archer: The Prequel to Dashiell Hammett's The Maltese Falcon	Joe Gores	*	2009
Spiral	Paul McEuen	*	2011
Started Early, Took My Dog	Kate Atkinson	/	2011
Suspect	Robert Crais	-	2013
The Terrorist	Peter Steiner	-	2010
The Thicket	Joe R. Lansdale	-	2013
Tigerman	Nick Harkaway	-	2014
A Thousand Cuts	Simon Lelic	-	2010
The Troubled Man	Henning Mankell	!!	2011
Turn of Mind	Alice LaPlante	!!	2011
Vicious Circle	Robert Littell	-	2006
Victory Square	Olen Steinhauer	-	2007
What Comes Next	John Katzenbach	-	2012
When Will There Be Good News?	Kate Atkinson	/	2008
The Whites	Harry Brandt	!!	2015
Winter's Bone	Daniel Woodrell	*/	2006
Wyatt	Garry Disher	-	2011
The Yiddish Policemen's Union	Michael Chabon	!!	2007
The Zero	Jess Walter	-	2006
Zugzwang	Ronan Bennett	-	2007

Merkkien selitykset:

- teosta ei ole kokoelmassa

!! teos on kokoelmassa

* teos on kokoelmassa jollain muulla kielellä kuin englanniksi

/ teos löytyy Vaskikirjastosta, muttei pääkirjastosta

~ teoksesta on englanninkielinen e-kirja kokoelmassa

Liite 4. Kysymykset Suomen dekkariseuralle

1. Millainen on englanninkielisen dekkarin asema nykyisessä Suomen lukukulutuksessa, esimerkiksi suomenkieliseen kirjallisuuteen nähden?
2. Millainen olisi Teidän top 20 lista englanniksi kirjoitetuista dekkareista, jotka pitäisi löytyä kirjastosta?